ساڵی سفر

سەباح ڕەنجدەر

١

خەو لە چاومدا شکاوە
مانگیش بەنیازی بەجێهێشتن
بەڵام بەدڵڕەقی نا
سەبر سەبر دەستی لە ناو دەستم کێشایەوە
لای من جوانترین خەم ئەوەیە
لە مۆمێکی تواوەی بخۆی‌و بەخەڵاتی دیداری بگەیت
خەم پشتگوێ خستنیش
بەختیارییە خودا دەتداتێ
قوربانیی زۆریشی ناوێ
مەلی خۆشبێژ نیشتەوە سەر مێزم
لەگشت ئاگادارەو هیچ دەنگیشی نەکرد
ئاشنابە ئەی گیان‌و دڵ بە بەختیاری خودایی

٢

بەهرەو سرووشی شاعیرێک ڕژا
باخچەی لە کێو دروست دەکردو دەیهێنایە ناو ماڵان
باڵندەی خۆشبێژی لە ئاسمانەوە بۆ دەستنیشان دەکرد
دیمەنی پڕ لە ڕازی بەهرەو سرووشی خەوی لێ خستم

هەموو شەوەکە باران باریبوو
کێو هەستدارە
کاتێک بەردێکی لە سینگ هەڵدەگرن بۆ پەرژین
چاوی ڕوون و گوێی سووک دەبێت
لە هەمان تاسەو شاگەشکەشدا
بەردێکی لە سینگ دابپچڕن بۆ سەرشکان‌و داخستنی دەمی کانی
کوێرو کەڕو ئازاری زۆر دەبن
زەمین بەشێوەیەکی نارێک ڕێکناخرێت
فیشەکێکم بەباڵی ئەو باڵندە خۆشبێژەوەنا
کە دەیویست دەستم بگری‌و بمباتە ئاسمان
ئەستێرەیەک باوێشکی داو تیشکێکی گەیشتە زەوی
جەژنی کۆچی ڕیشۆڵان بوو

٣
یاڵی ئەسپی دارین بۆنی با خۆش ناکات
ئەسپ ئارەقە بکا
بۆنی ڕێگاوبان خۆش دەبێت
هێل‌و دارچین‌و قاوەی کوتراوو برمووتیش
خۆر کە ئاوا دەبێت
گیانی ناسپێرێت
گیانەو گیانی جەستەی شەهیدێک دەبێ
گیانی بەهێزی جوانی دەباتە مەیدانی پێشبڕکێ‌و نیشان
ڕووبار بەماسی دەڵێت
کاتێک دەستی مرۆڤت پێکەوت
مەیەرەوە ناوم
ڕاوچی شکۆی شێواندووی
با دەچێتە ناو شکۆ جوانی
لە یاڵ‌و ئارەقەی ئەسپێکەوە

٤
پەپوولە پێویستی بە تۆماری مێژوو نییە
بزانێت لە جەنگە گەورەکاندا
کێ دۆڕاوەو کێش براوەیە
ئاو تێکەڵ سەرچاوە دەبێتەوەو بیرکردنەوەیەک دەیباتەوە ئەوسەری ژیان
تەماشای چاوی هەر یەکێکیش دەکات
بیەوێت بیخواتەوە یان لە گۆزە هەڵی گرێت

بەپێدزەو ئاشکراش دێتە ناو خولیاکانمانەوە
ڕەنگە لە بیرکردنەوەی باڵندەیەکدا
مێژوو ببێتە ویژدانی شوێنێک
کە دانیشتوانی هەمووی دەنگخۆشن
یان جاڵجاڵۆکەیەک تەونی بەدەوری لکە گیایەکەوە کردبێت
نازاندرێت نە ڕێگەی خۆری لێ دەگرێ
نە لە تەپوتۆز دەیپارێزێت
مێژوو ئەی کەف
بۆ هەموو شتێک بەکاردێت
لە نائاگاییتدا کەڵەباب دەنگی دەڕسکێو بۆ ئاگادارکردنەوە دەزرینکێتەوە

٥

من لەماڵەکەی خۆمدا
ئاگری فەرامۆشیم داگیرساندووە
سەرقاڵی نهێنی ڕووناکیم
ئاگر بۆ دڵێکی نەسرەوتوو سێبوورییە
مەڕ کە شیر دەداتە بەرخەکەی
بۆنی دەمی خۆش دەبێت
بەرخ کە بەشکۆوە یاری دەکات
دایکیشی دڵڕێژ دەبێت لە زەردەخەنەو تاسەی بەخۆوە نازین
چاوچنۆک شت نابەخشێتو ئاگری فەرامۆشی پێناکرێتەوە

٦

تراویلکەیەکی تەنک، وەک خوری بەرخ لە ناوچەوانی شار دەرەوشایەوە
کێشو سەروای شیعرەکانی تەرازوو کردینەوە
برا کوژی یەکەم
برا کوژی دووەم
برا کوژی سێیەم
برا کوژی چوارەم
برا کوژی پێنجەم
برا کوژی شەشەم
برا کوژی حەوتەم
برا کوژی هەشتەم
برا کوژی نۆیەم
برا کوژی دەیەم
برا کوژی یازدەم

برا کوژی دوازدەم
برا کوژی سێزدەم
کوڕو کوڕەزام زۆر ماون
بۆ زیادکردنو شکۆدان بەژمارە
چاویلکەمان لەسەر کۆلکە دارێک دادەنێین
مردووەکەمان پشتو پەنابوو
لە ناو گۆڕێکی کراوەدا مایەوە

٧

درەخت بەتەپوتۆز ناخنکێ
منداڵێک چەترێکی سووری
بەسەرەخۆی هەڵدا بوو
وای ڕاگەیاند
سروشت وریابووەوە

٨

لە ڕووبارێکی کورتدا
لەو قەراغی کەروێشکێک دەستوپێی خستبووە تەنکایی
لەم قەراغیشیدا ئەژدیهایەک
ناوەند چ خەسڵەتێکە نازانین
زەوی هێمنی خۆی دەپارێزێت
خۆشبەختی گیانلەبەری دەوێ
چاوو گیانو ناخو دڵ ماندووە ناکات
شنەیەکی نەرمو ئارام هەڵیکردووە
دانە مرواری تاسەو گەرمایی خۆی
دەباتەوە ناو چاوو گیانو ناخو دڵ
مرۆڤ تاڤگەیەکی ڕژاوە
ڕووەو ڕووبارێکی درێژ

٩

ئەگەر تەشی ژیان باتنەدا
دڵخۆشی میوە هەست پێناکەین
لە کاتی پێگەیشتنیدا
خرۆشی ئەو دەستانەش
کە لە هەوادا دەیگرێتەوە
پێستی دەستو پێستی میوە

گرانی لادەدەن‌و هات دێن
ئاسمان حەکایەتی ڕژانی ئەستێرە نازانێت
زەوی ئێرەیی نابات‌و گیان لە وێرانەیی دەپارێزێت

١٠

بۆ ئەوەیە بەدوای ڕسکانی دوو باڵدا دێم‌و دەچم‌و دەوەستم
بزانم هەوای ئاسمان پاراوە یان زەوی
ئەی بۆ باڵندەی بەجەرگ‌و ئازا لە ئاسماندا دەمرێت
لە زەوی لە پەنای پنجەگیایەکی هەناسە گەرم
جەستەی دەبێتە سەرچاوەی شەبەنگ
هوماش گومانی لە زەوییە
ئای سەرسامی نەزانین

١١

جەستەیەکی ساردو خامۆشە بەدی
بەدیار تەرازووی سەرشانی فریشتەوە
ئای باڵندەی لە سینگی زەوی شێدار هەڵفڕیو
مرۆڤ لە ناو کێڵگە پەمۆدا
داری دەستی پۆلیس بشکێنێت‌و دڵی نەلەرزێت
لە وەڕینی سەگیش تەنیا خۆی
بێتە بەردەرگاو سەیری بەردەمی بکات
چارەنووس دەمارەکانی دەموچاوی گرژ ناکات

١٢

دەریا ئەم هەموو هاوارو خرۆشانەی بۆ ئەوەیە
لە تروسکەی چاوێکدا دابەزێتە ناو گیان‌و جەستەو بڵێت
ڕێگەی شیعر یەکە
ڕێگەی دڵپیسی هەزار
ئەی شیعر کوڕە تاقانەکەت
ئاگری جگەر هەڵیگرتووە
نامەیەکی دوورودرێژی بۆ نووسیوویت
تێیدا سڵاوێکی پێشکێش بەپێغەمبەر کردووە
نە دڵم لە شیعر شکاوە
نە شیعریش دڵی لێم کەوتووەتە خرتەوپرتە
ئەوە ئاوازو سیمای تۆیە
لێم ون نابێت ئەی شیعرو هاتنی دڵ

بۆیە پەنجەرەم بەسەر بێباکیکردووەتەوە
ئاوێنەیەکی بێگەردم لێوە داناوە
قازی دەغەر ناوێرێت بچێتە ناو ئاوی ڕوونەوە
یان لەسەر بەردی قەراغ ڕووبارێک بووەستێت
تەماشای تریفە بکاتو لەرزوتا نەیگرێ

١٣

پەلەمە لەگەڵ خۆر لە ئاوێکدا
مەلە بکەم
پاشان نازی چاوی گۆپکە
ببەمەوە سەرگەرمایی چاوی شیعرێک
کە هێشتان فرمێسکێکی گەرمە
هەموو شتێکیشی لە یاددا دەمێنێت

١٤

جادووبازێک کتێبی ئومێدی ئاسمانی
تەوراتو
ئینجیلو
قورئانی
هەریەکە چەند بەشێکی لێ خوێندبووەوە
لەو شوێنەی جێی هێشتبو
وەک نیشان پەڕێکی تاووسی لەناو دانا
ئەمە زانینێکی نوێیە
بۆ تاهەتایە لەناویاندا ڕەنجەڕۆو سەرگەردان دەبین
بەدووکەڵ دەستی خۆمان ڕەنگکرد

١٥

ئەمڕۆ سێبەری برادەرەکەم
لە زەوی هەڵات
سمۆرەیەک بەدوایدا چوو
مژدەی بۆ نەهێنایەوە
نازانم بێزاربوو یان لە ترسی لەناوچوون
ڕێوڕەسمی ئەو کۆچەی هەڵبژارد
کات بەزەبرەو توانای قسەکردنیشی نییە
دەستکاری ڕەنگی سێبەری پێناکرێت
بەپێی ئارەزووی

هەنگاوی خاوەو بەپەلەش
زەنگی دەرگاشم لەسەر ئاوازی کەوە
چاوگرانایی سووکبوو
لەسەر سێبەر لای دەدەم
بەهیوایەکی لەڕادەبەدەریش
گوێ لە زەنگی ئاوازی دەرگاکەم دەگرم
ئەڤینی بێباکیم زیاتر دەکات

١٦

قسەیەکی نازکێشراوم لە دڵدایە
پەیامێک دەخاتەوە
گۆرانییەکی خورپەهێنو پڕ مووچڕکەش
لە گوێم نزیک دەبێتەوە
دڵو گوێ
شەرم دەنووسرێتو دەسووتێندرێتو چاو دەبووژێنێتەوە
قسەم دوابخەم
گۆرانییەکەم تەواو دێتە گوێ
گۆرانییەکەم دوابخەم
قسەی دڵم پەیامی دەگەیەنێت
قسەو گۆرانی
کەشتی جەنگ
بۆ ڕاوەماسی چووەتە ناو دەریا
مەتارە ئاوێکی سازگاریشی لەگەڵ خۆیدا بردووە

١٧

لە ئایندەیەکی زۆر دوور نا
شەیتان گیانەوگیانی نووسەرێکی گوێڕایەڵ دەبێت
هەموومان دەهێنێتە سەر کاغەز
لەم نزیکو دەوروبەرەدا
ڕێگەیەک دەست پێناکات
لە هیچ شوێنێکیش کۆتایی نایە
کاروان نائومێدە
مرۆڤێک هەر دووپێی بەمین پەڕیوە
عەزیاش ڕێگە دەگرێت
برسی بێت لادەدا
درەختەکانی نزیک سەرچاوە وشکبوون

١٨

بەسەرگردێک سەرکەوتین
دوورییانێک دەرکەوت
دوو پیاوی لێ نزیک دەبوونەوە
ماسیگر پێش هاویشتنی تۆڕو قولاب
ناتوانێ بیر بکاتەوە
لە شوێنێکی هەڵە چاوەڕێم کردی
ئەی وەفاو دروود
منو تۆ
نانو خوێی یەکتریمان خواردووە
ئەی خودا
ئاگر سزا نییە
گوێڕایەڵتمو دەتپەرستم
دڵ بەنووسینی ناوچەوانت لە کزەو خورپەدایە
گوڵاو دەڕژێتە سەر یاقووتی ئەنگوستیلەم
وەفاو درووود دێنە ژوورەکەمو تابلۆ هەڵدەواسن

١٩

دێر
کەنیسە
مزگەوت
سێ دەرگای خەوڵوون
بەهرەمەند تابلۆکان لە کوێ هەڵواسم
ژەهر هەیەو مانگیش تریفەی دێ
ساڵانێکی زۆر هەر سێ دەرگا
هاتووچۆیان تێدا گەرمە
لە دەرگایەکیانەوە ناوی خۆم بیست
هەڵۆی خەواڵوو بڕۆرەوە ناو ژوورەکەی خۆت
دڵ تیشکو چرایەتی
ئاگردانو پیانۆشی تێدایە
ئاسانە لە مێرگێکی بۆنداردا مرۆڤبیتو لێیەوە هەڵکشێیت بەرەو ئاسمان

٢٠

ئەری خۆر لە هەڵاتنو ئاوابوونیدا
چۆن بیردەکاتەوە

شۆڕشگێڕێکی بەجەرگە
لە هاتن‌وچوونی خۆی پەنادادا
بەپێوە شەڕ دەکات
جێی پێشی لە سەر هیچ شتێک نامێنێتەوە
بە بەختە نازانێت بیریکاتەوە
تەنیا دەزانێت هەڵبێت‌و ئاوابێت
گایەکانی ناو سێرک بەسووری ئارام دەبنەوە
خۆر بەدڵ نەلەرزینەوە ڕایگەیاند
نەژادی دەچێتەوە سەر گای لەشەڕ

٢١

سێبەرو هەتاو
دوو دیکتاتۆرن
یەک ئەویتر لەناودەبا
تا هەتایە لەم شەڕەن‌و ناوبژیوانیان نییە
دوودڵی ڕووخساریانی گەرم‌و سارکردووە
قەت تێر خەونابن

٢٢

هەموو شیعرەکانم ئەمڕۆ دەخوێنمەوە
بەشیعر بگەم
بەهەموو چرکە بێ پەرواکانی ژیانم دەگەم
چونکە سبەینێ مردنە
چەند ڕۆژێک لەمەوبەر
خدری زیندە بەپێش ماڵەکەی مندا تێپەڕی
لێرەوە مەڕۆ
بێرەدا بڕۆ
چاوساغت بۆ چییە
ژیان بەدیلی گرتووی
بۆنی خۆشی خۆی لەناو خونچە دەهێڵێتەوە

٢٣

هەنک حەوانەوەی نییە
گوڵ لە کوێ چاوەڕوانی دەکەیت
ئەی جادووگەری پیت‌و فەڕ
بەخت لە ناوچەوانی خاچ دەخوێندرێتەوە

خەڵكێكی بێ شوماری خستە ڕێگاوە
بۆ خەولێخستن‌و خەوخۆشكردنی گورگ
لە شوێن پێی مرۆڤ
قازو مراوی
لە ڕووبارەوە فڕین
بۆ نزیك بوونەوە لە گۆم

٢٤

سێ تێلم لە سینییەك بەست
بەبنمیچی بەلەكۆنەم وەكرد
كوكوختی ئەو پووشانەیان هێنا
بەسەوزی هاتی دڵی من بوون
بەدەستەكانم وێنەی هێلانەو كوكوختیم كێشا
ئێستا سینی‌و هێلانەو كوكوختی
نەرم‌و نیانن بەدەستمەوە یان نامۆو لەرزۆك
دەست دەتوانێت پاشماوەی ڕووداوەكان كۆبكاتەوە
لە ڕووداوەكانیشی جوانتر بكات
دەستكێشی سینی زانی
لە گرانایی ڕزگاری بوو
ژیانی هی سەدایەكە
ئێمەش گوێمان لێیەتی
چی فریومان دەدا
بەئاراستەی ڕۆژهەڵاتن دەڕۆین
بەئاراستەی ڕۆژئاوابوونیش دێینەوە
كێشانی وێنەی شتەكان ئاسانە
كۆشام‌و خۆم كۆكردەوە
نەمتوانی وێنەی پەپوولەیەكی تووڕە بكێشم

٢٥

باخچەوانی باخچەی بچووكی گەڕەك
قەوزەی لێواری جۆگەیەكی بەر سێبەری لێكردەوە
وەك پەین بەناو باخچەی بەر هەتاوێكی سووری پەرتكرد
پەڵەی خوێنی
ماسی‌و بۆق‌و قرژاڵ دەركەوتن
بەكراس‌و پانتۆڵی پیاسەكەرانەوە لكان
سیسارك ئامۆژگاری بۆ بەچكە چۆلەكە هەیە

گەمارۆی گەلەگورگ
ڕێگای بەرخێک دەبەنەوە سەر قیڕی کولاّو
سەرنج و سۆزی خەڵکیش

٢٦

خودایە یارمەتی چرکەیەک لە کاتت
هیچ گوناهێکم نەکردووە
داوای لێ خۆشبوونی چی بکەم
خۆشحاڵدەبم لە کاتی لێپرسینەوەدا
بەتواناو ڕێگە دۆزەرەوەی ڕووناکی دڵم بناسیت
خەڵاتی تەمەن درێژیشم ڕەتکردووەتەوە
لە نزیک ماڵەکەی تۆ
لە ناو ڕەزو خانووە خامۆشەکاندا
ڕووبارێک نەبوو لە قەراغیدا
هەڵگرتنەوەی مرواری و مەرجان فریومدات
ئای ژیان و مردنی سەیروسەمەرە
گوناهنەکردن چرایەکە
لەسەر کەوڵی بەرخێکی قوربانی نوێژی کردووە
دڵم پێتەوەیە ئەی چرای نوێژکەر

٢٧

وردە بەردو زیخی سەر زەوی و ژێر ئاو
خولیاو خەمن
ئەو ماسی زگی لەسەر دەخشێنێ
ئەمیش پێی ڕەشی مرۆڤ
وردە بەردو زیخ
جگە لەماسی و مرۆڤ
چیترتان خۆشدەوێ
وردە بەردو زیخ لەناو دەنووکی باڵندەیەکدا
دواتر لە ناو چین و ساپیتەی خانوومان
بیرو دڵ نابن بەیەک
باڵندەی گۆشتخۆر لە بەرزاییەوە
باڵندەی دانەوێڵەخۆر لە ژێر باڵی خۆی دەبینێت
ڕەشەبا ڕووبەڕووی باڵ دەبێتەوە

٢٨

زۆرمان لەو باوەڕەیدایین
سروشت لە کراسێکی سەوزدا
لەگەڵ هەموومان سەما دەکات
لە دڵەوە دادەخورپێینو سوور سوور هەڵدەگەڕێین
لەبەر حەوشەیماڵەکانمان
سەرمان بەسەرشانی خۆرەوەیەو دادەگیرسێین
دەشتوانین کلیلی دێرین لە کونی دەرگاکان بسووڕێنین
دڵۆپەکانی باران بۆنی دوور دەهێنێ

٢٩

باڵندە درەختی بۆنخۆش دەخوات
خۆشبێژ دەبێتو بەبای باڵی
ئەویندارى شەیدا دەکات
دەم دەمییە
جاریش وایە دەنووک لە ڕەژوو وشتیتر دەداو هێلکەی خۆی دەخواتەوە
شەڕانگێزی دەخاتە گەڕەکەوە
منداڵان دەستیان لە ئەستۆی یاری دەترازێ
کۆڵان وەک ناولەپی پیاوخراپ خۆڵەمێشیی دەبێت
گولەگەنمێکی لەخۆبردوو
خۆی لەناوچەوانمان دەسوێت
بۆ بۆنخۆشبوونی دەنگی باڵندەش
لەهەموو شوێنێک دەڕوانێت
دەنکە توویەک لە درەخت دەبێتەوەو دەکەوێتە ناو ئاوەوە

٣٠

دوای پیاسەو ماندووبوون
تەمومژ بەرچاوی بەردا
گەڕایەوە ماڵەوە
مێروولە لە پێیەکانی دەرچوون
بەچەقۆ سەموونێکی شەقکرد
لەفەیەکی کەرەو هەنجیری لەناو فەخفووری دانا
چەقۆ لەسەر مێزەکەدا بریسکایەوە
چەقۆکەی بەپەتێک بەملی خۆیەوە کرد
لەو بیرکردنەوەیەدا سەرگەردان بوو
خۆکوشتن بەچەقۆ یان پەت ئازاری کەمترە

ئەوەشی دەزانی چەقۆو پەتی ماڵەکەی خۆی
لەچەقۆو پەتی هەموو شوێنەکانی تر بێ ڕقو کینە ترن
پێی لەسەر جوانی داناو ڕۆیشت
جوانی دڵو چاوی هەقیقەتە
تەمومژ بەرچاوو دڵ بەردەدا

٣١

ئافرەت سێوێکی گەییوە
زوو نەیخۆیت بۆگەنی دەبێت
باڵندە لەتاو ئازاردا هەڵدەفڕێتو دەچێتە ناو شینایی نادیار
هێلانە لە ئازادی نیشتنەوەدا دروستکراو گەرمو خۆش بوو
بەسەر دیواری ڕووناکییەوە هاتم
دەستم بردە ناو سوورایی ئاگر
سووتانم بەفیڕۆ نەچوو
باڵندەیەک لە زەوی بۆنداردا هەڵفڕیو نیشتەوەش
توانیم نهێنی درەوشانەوەی ئەنگوستیلەو چاوی گوڵەبەڕۆژە لێکبدەمەوە
درووود بۆ تەم کە دڵتوندبوو کەس نازانێ بۆ کوێ دەڕوات
زەنگی دەرگا دەنگی لێوەهات
خەریکە باران دەبارێ

٣٢

تەنیاو دڵخۆش لە خانوویەکی بەپیتو فەڕ
یان لە ماڵی گیان
لە ناو ئاوازو گۆرانی کوردی ڕێبوارو کاروان بووم
منداڵەکانم لە باخچەی ماڵ گوڵیان ئامادە کرد
چوونە سەردانی نەخۆشێک
مانگ خەو چاوی گران کردبوو
سەری خستە سەر شانمو سکاڵای کرد
بۆ کاتێکی کەم نۆبەتداری زەوی لێ وەربگرم
مانگ کە سەرت ئەوەندە گرانو پڕ بینینە
ئەی بۆ لە دەموچاو هەر لاویو چورچو لۆچت تێنەکەوتووە
کەواتە فریودەرو نەوەی دووڕیانی
ئەشق لە کەس نادۆزێتەوە
واتکرد لە تەماشکردنت دوو دڵبین
ئەی ئاوازو گۆرانی کە مردم درەختێکی تێر ئاوو خۆری سێبەرسووک
لە خاکی گۆڕم پەروەردە بکەن
تا مانگ سەری گرانی لەسەر شانم لابداتو لە پەنایدا بحەسێتەوە.